

Stoletá ČAS

(Z jaderka strom vyrůstá)

Jiří GRYGAR

Fyzikální ústav AV ČR

Praha

Učená společnost ČR

PRAVĚK

1912 *Arthur Kraus*: **Lidová hvězdárna v Pardubicích**

1917 Založení **České astronomické společnosti**:

(K. Anděl, V. Borecký, *J. Frič*, J. Klepešta, *A. Kraus*,
B. Mašek, *V. Nechvíle*, K. Novák, *F. Nušl*, K. Pokorný,
L. Pračka, V. Rolčík, *V. Šafařík*, J. Štych, J. Zdeněk,...)

1920 **Říše hvězd** (*J. Svoboda*, B. Mašek, O. Seydl,
H. Slouka, B. Šternberk, J. Mohr, J. Bouška, A. Mrkos,
E. Škoda, J. Grygar, J. Pavlousek, T. Stařecký)

1922 ČSR vstupuje do **IAU** (zal. 1919)

1926 **F. Nušl** (předseda) do r. 1951 (26 let - **rekord**)

1928 Lidová hvězdárna Štefánikova (Praha-Petřín)

Přejmenovávána: **1939 – 1945 – 1948 – 1968 – 1970 – 1990**

(světový rekord?)

Pobočky ČAS: Tábor, Č. Budějovice, Užhorod,

1938 - 1952 Nušlova cena (IngC. K. Čacký; A. Bečvář; V. Guth - J. Kvíčala – J. Štěpánek – A. Vrátník; J. Klepešta; J. Zeman; K. Anděl; V. Rolčík; B. Čurda-Lipovský; V. Gajdušek; K. Novák, L. Landová – Štychová; A. Peřina)

1939 – 1945 Zánik ČSR, uzavření vysokých škol – rozkvět ČAS!

(**B. Šternberk** – soboty na Petříně, F. Kadavý). **H. Slouka:**

Pohledy do nebe. **3 tisíce členů ČAS** (rekord).

Poškození Štefánikovy hvězdárny na konci války

PŘÁTELE HVĚZD

uvítají s radostí nové vydání nejrozsáhlejší české populární astronomie

Dr. Hubert Slouka:

POHLEDY DO NEBE

Problémy a výsledky moderní astronomie

Čtvrté vydání oblíbených „POHLEDŮ DO NEBE“ bylo úplně přepracováno na základě astronomických výzkumů posledních dvou let. Mimo jiné obsahuje také nové konstruktivní návody a plány pro stavbu zrcadlových dalekohledů, obšírné astronomické praktikum pro začátečníky i pokročilé, přehledné seznamy nejzajímavějších a nejkrásnějších objektů na nebi a podrobný úvod do astronomické literatury, jedinečný svého druhu. Svým praktickým zaměřením a rozšířeným obsahem představují „POHLEDY DO NEBE“ zcela nový typ populární přírodovědecké literatury.

IV. rozšířené a doplněné vydání obsahuje přes 500 stran textu, mapy, tabulky a četné hlubotiskové obrazové přílohy.

Brož. Kčs 200,—, váz. Kčs 235,—

U knihkupců. Nakladatelství ORBIS, Praha XII, Stalinova 46

Dr. Hubert SLOUKA (1903-1973)

Popularizátor astronomie;
zásluhy o vznik hvězdáren
v Praze – Ďáblicích a ve
Valašském Meziříčí

Redaktor časopisu *Říše
hvězd* (1933-1953)

Stěžejní dílo „*Pohledy do
nebe*“ vyšlo 4x

v letech 1942 – 1949

Planetka (3423): *Slouka*

ŘÍŠE HVĚZD

R. XXXI

Č. 1

LEDEN 1950

ŘÍDÍ

DR. HUBERT SLOUKA

s užším a širším redakčním krouhem.

Členové užšího redakčního kruhu:

DR. J. BOUSKA, DR. Z. BOUHIČEK,
doc. DR. F. LINK, DR. B. ŠTERNBERK,
doc. DR. ZÁTOPEK,
L. LANDOVÁ-ŠTYCHOVÁ.

Členové širšího redakčního kruhu:

L. ČERNÝ, DR. J. DOLEJŠÍ, DR. V. GUTH,
škpt. K. HORKA, K. NOVÁK.

Odpovědný zástupce listu:

Univ. prof. DR. F. NUSL.

Příspěvky do časopisu zasílejte na redakci „Říše Hvězd“, Praha IV-Petřín, nebo přímo členům redakčního kruhu.

Na rozhraní nebe a země — hluboko pod lomnickým štítem se zvedá krásná hvězdárna — štátní observatorium u Skalnatého plesa (po levé straně obrazu). Foto Dr. H. Slouka na Kodachrom 9x12. Čtyřbarvotisk ze zvěčněného originálu.

ŘÍŠE HVĚZD vychází desetkrát ročně prvý den v měsíci mimo červenec a srpen. Dotazy, objednávky a reklamace týkající se časopisu vyřizuje administrace. Reklamace chybových čísel se přijímají a vyřizují do 15. každého měsíce. Redakční uzávěrka čísla 10. každého měsíce. Rukopisy se nevracejí, za odbornou správnost příspěvku odpovídá autor. Ke všem písemným dotazům přiložte známku na odpověď.

Roční předplatné 120 Kčs.
Cena dvojčísla 24 Kčs.

Redakce a administrace: Praha IV-Petřín,
Lidová Hvězdárna Štefánikova.

1945 – 1948 Poválečná obnova – silná generace astronomů
(*A. Bečvář*, M. Blaha, Z. Bochníček, J. Bouška,
J. Budějický, V. Bumba, E. Buchar, Z. Ceplecha,
J. Dolejší, V. Guth, Z. Horský, V. Letfus, F. Link,
J. Kleczek, Z. Kopal, M. Kopecký, L. Kresák, *L. Křivský*,
J. M. Mohr, A. Mrkos, L. Pajdušáková, L. Perek,
Z. Plavcová, M. Plavec, V. Ptáček, *L. Sehnal*, *Z. Švestka*,
B. Šternberk, A. Tlamicha, B. Valníček, V. Vanýsek,...);
V. Gajdušek, F. Kozelský, K. Otavský, J. Sadil,...

STŘEDOVĚK

- 1948** *Akční výbor* – oběti čistek: *H. Slouka*, J. Klepešta...
- 1951** V. Jaroš – předseda ČAS (I. normalizace)
- 1959** ČAS při ČSAV (předseda *B. Šternberk*)
- 1963** „Plavcova přestavba ČAS“ – *Kosmické rozhledy*

- 1968** „Pražské jaro“ – proklamace v Říši hvězd (č. 6, str. 115)
- 1970** II. normalizace
(„stranická skupina“ PÚV ČAS vše „předjednala“)
- 1972** I. panelová diskuse Kosmických rozhledů
(7 diskusí do r. 1989)
- 1976** výměna předsedů ČAS (B. Šternberk – V. Letfus)
- 1989** L. Perek předsedou ČAS
- 1990** Mimořádný sjezd ČAS – návrat ke svobodě

Seznam dosavadních předsedů ČAS

N	Jméno	Životní data	Předseda	Let	Věk nástupu
1	Jaroslav Zdeněk	1837 - 1923	1917 - 1919	2	80 !
2	Kazimír Pokorný	1853 - 1926	1919 - 1922	3	56
3	František Nušl	1867 - 1951	1922 - 1948	26	55
4	Václav Jaroš	1898 - 1970	1948 - 1959	11	50
5	Bohumil Šternberk	1897 - 1983	1959 - 1976	17	62
6	Vojtěch Letfus	1923 - 2003	1976 - 1989	13	53
7	Luboš Perek	1919	1989 - 1992	3	70
8	Jiří Grygar	1936	1992 - 1998	6	56
9	Jiří Borovička	1964	1998 - 2001	3	34
10	Petr Pravec	1967	2001 - 2002	1	34
11	Štěpán Ivan Kovář	1976	2002 - 2004	2	26 !
12	Eva Marková	1949	2004 - 2010	6	55
13	Jan Vondrák	1940	2010 - 2018	8	70
14	Petr Heinzl	1950	2018 - 2022	4	68

Seznam dosavadních 14 předsedů ČAS

Jméno	Data	Předseda	Let	Věk při nástupu
Jaroslav Zdeněk	1837-1923	1917-1919	2	80!
Kazimír Pokorný	1863-1926	1919-1922	3	56
František Nušl	1867-1951	1922-1948	26	55
Václav Jaroš	1898-1970	1948-1959	11	50
Bohumil Šternberk	1897-1983	1959-1976	17	6
Vojtěch Letfus	1923-2003	1976-1989	13	53
Luboš Perek	1919	1989-1992	3	70
Jiří Grygar	1936	1992-1998	6	56
Jiří Borovička	1964	1998-2001	3	34
Petr Pravec	1967	2001-2002	1	34
Štěpán Ivan Kovář	1976	2002-2004	2	26!
Eva Marková	1949	2004-2010	6	55
Jan Vondrák	1940 2010-2018	8	70	

NOVOVĚK

Otevření oken do Evropy i v zámoří

1990 – 2017

- 1991 ČAS v Evropské astronomické společnosti (**EAS**)
- 1995 web ČAS (*astro.cz*)
- 1998 tisková prohlášení ČAS (243 ks do konce r. 2017)
- 1998 VII. JENAM (**EAS**), Praha
- 1999 Česko zakládajícím členem **observatoře Pierra Augera**
- 2003 astronomické olympiády (již 15. ročník)
- 2004 **ESO – Venus transit** (úspěšná účast studentů; 2. cena)
- 2006 XXVI. Kongres Mezinárodní astronomická unie (**IAU**)
- 2007 přijetí Česka do Evropské jižní observatoře (**ESO**)
- 2008 přijetí Česka do Evropské kosmické agentury (**ESA**)
- 2009 Mezinárodní rok astronomie (**UNESCO, IAU, EU**)
- 2009 Konference *Kepler's Heritage in the Space Age* (Praha)
- 2009 Keplerovo museum (Karlova č. 4; nyní NTM Letná)
- 2017 Výroční konference **EAS** v Praze na počest **100 let ČAS**

Odborná práce sekcí ČAS

1990 – 2017

Sekce proměnných hvězd a exoplanet: 1 000 CzeV, sledování tranzitů exoplanet, objevy hvězdných tripletů a kvadrupletu; katalogy on-line

Společnost pro meziplanetární hmotu: pozorování komet, planetek a meteorických rojů (celostátní expedice)

Sluneční sekce: pozorování projevů sluneční činnosti;

L. Schmied (1927-2012)

po dobu téměř 6 cyklů sluneční aktivity (1944 – 2011)

Zákrytová a astrometrická sekce: zákryty hvězd Měsícem, zákryty hvězd planetkami a planetami

Ceny ČAS

1999: Nušlova cena za celoživotní dílo

2007: Kopalova přednáška za aktuální významné vědecké výsledky

2002: Littera astronomica za popularizaci astronomie zejména literárními díly

1994: Cena Zdeňka Kvíze za odbornou činnost v oborech proměnných hvězd, meziplanetární hmoty, popularizace a výuky astronomie (uděluje se v sudých letech)

2013: Cena Jindřicha Zemana za astrofografii roku

2000: Cena Jindřicha Šilhána Proměňář roku za vynikající výsledky na poli výzkumu proměnných hvězd

Nušlova cena 1999: Luboš Perek (6. VIII. 2012)

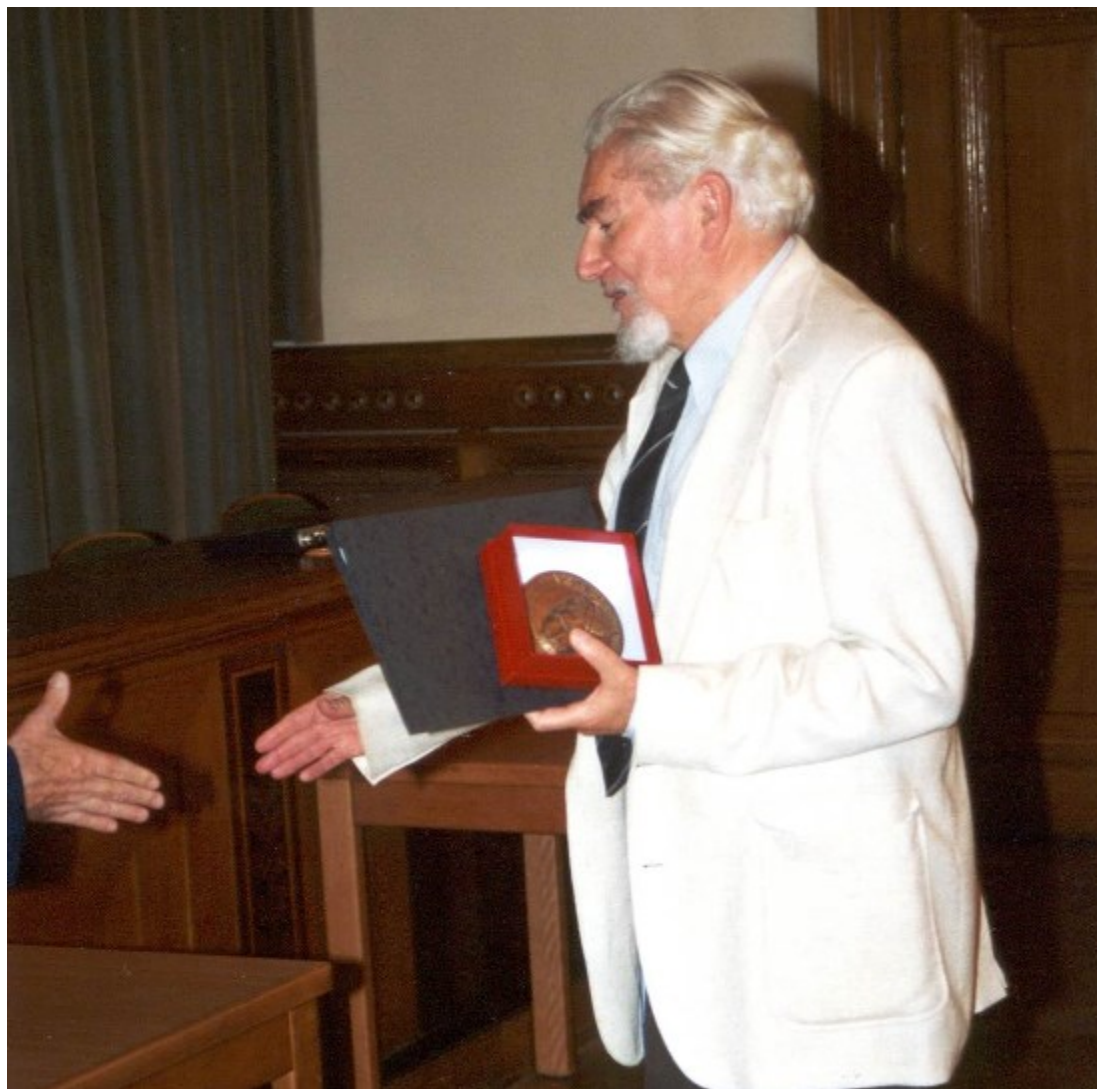

2000: Miroslav Plavec (4. VII. 2002)

A na ty červené trpaslíky si dávejte opravdu pozor!

2002: Zdeněk Švestka (16. I. 2004)

**2003:
Josip Kleczek**

2004: Hana a Zdeněk Ceplechovi (4. XII. 2006)

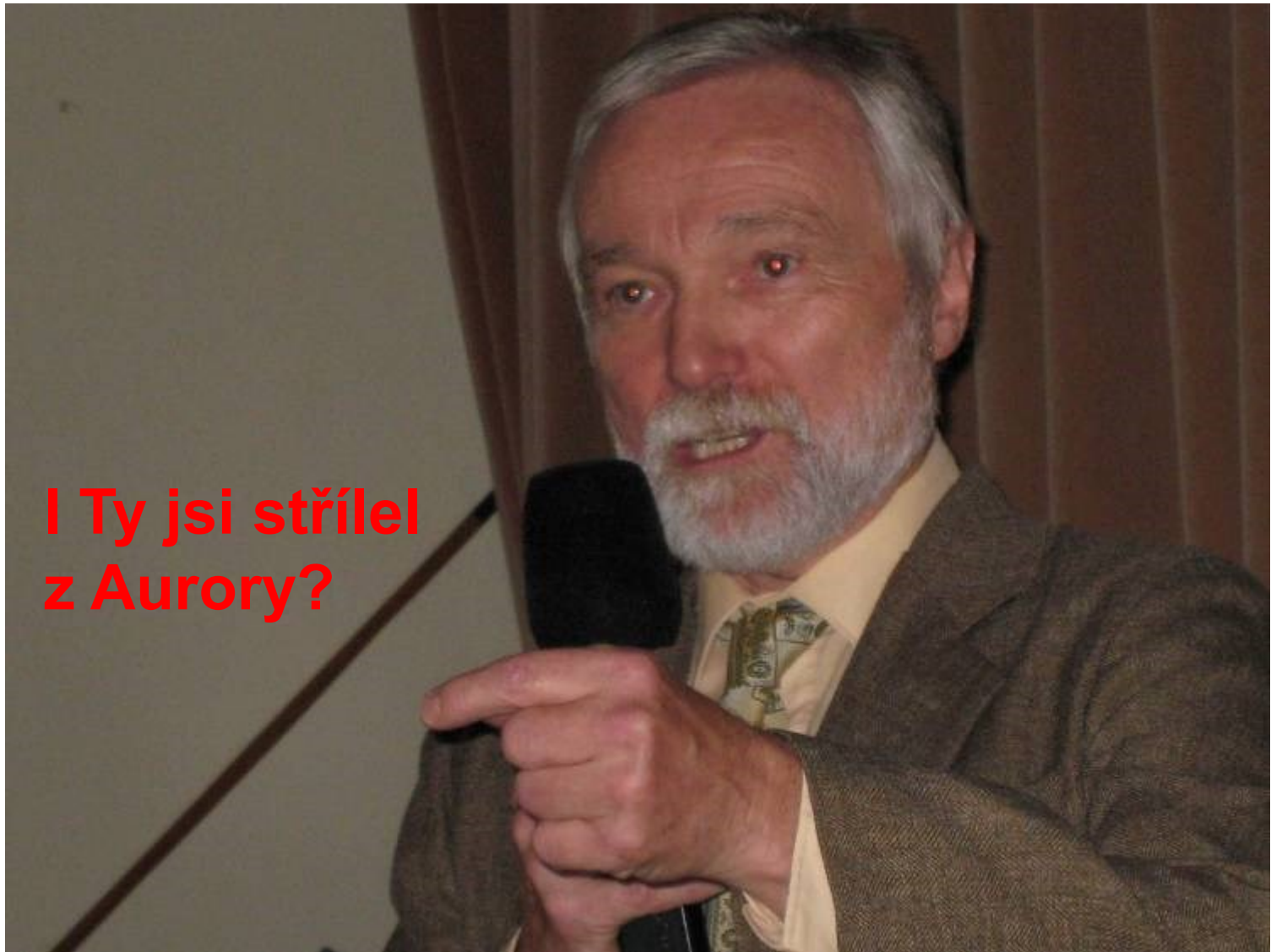
**2006: Zdeněk Sekanina (21. VIII.
2006 a 4. VII. 1959)**

2007: Jan Vondrák (1. VIII. 2006)

2008: Ivan Hubený (7. XI. 2008)

**I Ty jsi střílel
z Aurory?**

2010: Luboš Kohoutek (23. VIII. 1968 – invaze)

Zahájení Mezinárodního roku astronomie (7. I. 2009)

Česká astronomická společnost stoletá

Vznikla v Praze (posluchárna prof. Františka Nušla) **8. XII. 1917; 14 h**

1.- 2. IV. Brno: 20. sjezd ČAS (J. Vondrák – P. Heinzel). Noví čestní členové: M. Druckmüller, Z. Mikulášek; M. Šulc, J. Zahajský a Jára Cimrman

Mnoho dalších akcí po celé republice díky sekcím a pobočkám

Pocty: Planetka ČAS (**100308**), pamětní stříbrná mince, poštovní známka, megaevent Vesmírná keš v Ondřejově (9. IX.)

8. XII. 2017 nostalgické zasedání v Modré posluchárně (P. Sobotka – jak to bylo doopravdy?) a v aule Karolina oficiální část s projevy představitelů spřátelených organizací a dalších vzácných hostů

A. Kraus

F. Nušl

B. Šternberk

J. Klepešta

A. Bečvář

12.4.2018

22

***Vy mladší, šťastnější nástupcové, kteří
budete kdysi meškati pod hvězdnatou
oblohou na tichém vrcholku lesnaté
Mandy, vzpomínejte někdy svého starého,
osamělého předchůdce, který v duchu
vás provází a vám žehná***

***Prof. Vojtěch Šafařík
(21. června 1900)***

